

מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו, ומתנה.

האם דין זה נוהג אף בזמננו?

רמב"ם (יו"ט ו'י"ג-י"ג)

כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי הראיה והיו בני הגליות עושין שני ימים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעין יום שקדשו בו בני ארץ ישראל, אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום טוב שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד. ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה לא עירובי תבשילין ולא עירובי חצרות ולא שתופי מבואות ואינו מעשר הטבל על תנאי אלא הכל מערב יום טוב בלבד.

הש"ס הראב"ב ז"ל

ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה. א"א אע"פ שיש בדבריו כעין טעם לא ראינו הגאונים הראשונים שחלקו בדבר זה וכל שכן הוא שהרי השני עתה חול גמור הוא שהרי אדר ואייר ואלול חסרים הם ואינן אלא יום אחד ראשי חדשים הסמוכין להם ואם יאמר בשני אם אתמול קדש והיום חול אין בדברי של אתמול כלום והיום תהיה זו תרומה על זו כל שכן שיכול לומר (מאתמול), [שהמעשה אינו נגמר אלא בשני ודבורו בראשון לא יעשה כלום].

האם ניתן לבשל ביו"ט ראשון (שחל ביום חמישי) עבור שבת בהתבסס על עירוב תבשילין?

הרא"ש (י"ג, כ"א כ"ג סי' א')

שני ימים טובים שחלו להיות חמישי ושני, אין לשחוט ביום הראשון לצורך השבת אע"פ שעירב, דודאי יום ראשון עיקר וי"ט שני אינו אלא משום גזרת שמדא. וכיון שאפשר לו לשחוט בשני, שהוא כחול, למה ישחוט בראשון, שהוא ודאי קדש?

הע"ט (ע"פ הדיבור האבות יו"ט פ"ג קמ"ג סי' ב')

ואי איקלע יו"ט חמישי ומעלי שבתא ואנח עירובי תבשילין לא מצי למיפא ביומא דחמשא לשבתא דשבתא קרובה התירו ע"י עירוב. שבות רחוקה לא התירו. ושמא יו"ט היא ואין אופין מיו"ט לשבת.

ש"ס (א"א א"א קכ"ג, י')

אע"פ שהניח עירוב אינו יכול לבשל מיו"ט ראשון לשבת.

נ"ט (א"א קכ"ג, י')

אינו יכול לבשל - ד"ט שני הוי ודאי חול מדאורייתא ולכן כשיכול לעשות בשני אסור לעשות בראשון ועוד דשבות קרוב' התירו שבות רחוק' לא התירו כדאי ספטי"ו דשבת. ונ"ל דאם יודע שיהי' לו ביום שני אונס שלא יוכל לאפות כגון ביום אידם דשרי לאפות או לבשל ביום א' ובלבד שהי' דעתו לכך בשעת עירוב זה לטעם ראשון, אבל לטעם שני אסור דהא ודאי אם י"ט ביום ה' וביום ו' הוא חול ויש אונס שאינו יכול לאפות ביום ו' דאסור לאפות ביום ה' לשבת ע"י עירוב ה"נ כה"ג וצ"ע.

ריבוי בשיעורים בשבת – אסור מדאורייתא או מדרבנן?

רמב"ם (י"ג, כ"א כ"ג סי' א')

המבשל לחולה בשבת אסור לבריא גזרה שמא ירבה בשבילו, פי' רבינו הרב ז"ל גזרה שמא אחר שיניח הקדרה על האש ירבה שם חתיכה בשבילו ומש"ה גזרין שמא יעשה כך לפי שיבא לידי איסור סקילה בכך, אבל אין לפרש שמא ירבה חתיכות בקדרה קודם שיתן אותה על האש דאפילו עביד הכי לית כאן איסורא דאורייתא אלא דרבנן לבד שהרי ב"ט מותר לכתחלה בכה"ג כדתיניא (ביצה י"ז א') ממלאה אשה קדרה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת ממלא נחתום חבית של מים אע"פ שא"צ אלא לקיתון אחד אבל לאפות אינו אופה אלא מה שצריך...

וא"ת כיון דבי"ט נמי אסור להרבות בזא"ז אמאי לא גזרין בי"ט כדרך שגזרו בשבת, י"ל דכיון שלצורך היום מותר לו לבשל כל מה שצריך לו ליכא למגזר שמא ירבה בזו אחר זו...

ובשם רבינו יצחק ז"ל אע"פ שהתירו בי"ט למלאות חבית מים אע"פ שא"צ אלא לקיתון אחד, בשבת לא התירו להרבות בשביל הבריא אע"פ שמבשל לחולה משום חומרא דשבת...

ר"ן (ביצה, ט"ז ע"ב סי' ה')

... והרשב"א ז"ל מוסיף עוד ואומר... מכלל דסבירא ליה ז"ל דרבוויי בשיעורא בשבת לא מיתסר אלא מדרבנן ותמהני עליהם... לפיכך נראה לי ברור דודאי רבוויי שיעורא בשבת מדאורייתא מיתסר ואפי' הכי לא דמי רבוויי בשיעורא ביו"ט לרבוויי בשיעורא בשבת שהשבת דחוייה היא אצל החולה ולא הותרה כל שהעיקר מלאכה אסור אף תוספתו כמוהו ומיתסר מדאורייתא אבל יו"ט שאוכל נפש הותר בה דאפי' אפשר מעי"ט שרי כל שהוא מרבה על העיקר ובלבד שיהא בטורח אחד תוספתו כמוהו ועוד שנראה להם לחכמים שכיון שאמרה תורה אך אשר יאכל לכל נפש לא הוצרכה לשקול ולדקדק שלא יבשל אלא המצטרך אליו בלבד ומשום הכי רבוויי בשיעורא כל היכא דלא מפיש בטרחה שרי אבל בשבת שהעיקר אסור אף תוספתו כמוהו מדאורייתא ולא ניתן לידחות אצל חולה.